

Drogpolitiskt handlingsprogram för Hammarlands kommun angående alkohol, narkotika, doping och tobak

Godkänt av kommunfullmäktige den 1.10.2015

Varför ett kommunövergripande handlingsprogram?

Drogmissbruket leder till stora samhällskostnader inom bland annat sjukvård, trafik, behandling och missbruksvård samt till en försämrad folkhälsa. Genom en restriktiv lagstiftning har Finland och Åland hittills begränsat drogmissbruk i jämförelse med många andra europeiska länder. Det har skett förändringar i vår omvärld som på många vis ändrat förutsättningarna för att bedriva ett alkohol- och drogförebyggande arbete. Finlands och Ålands alkohol- och narkotikapolitiska instrument har begränsats genom en ökad internationalisering. Medlemskapet i den europeiska unionen, och då i synnerhet Schengenavtalet har medfört att våra yttre gränser omvandlats till inre gränser vilket medfört en anpassning till andra länders intressen och lagstiftningar. Tillgängligheten till olika narkotiska preparat har ökat liksom den experimentella användningen av dessa. Exponering och utsatthet för olika droger bland ungdomar och unga vuxna har blivit påtagligare, bland annat som en konsekvens av ökande globalisering och tillgänglighet via Internet. I det här läget får kommunen ett allt större ansvar att förebygga alkohol- och drogrelaterade problem i befolkningen.

Syfte

Det övergripande syftet med ett drogpolitiskt handlingsprogram är att stärka en god folkhälsa, som innebär livskvalitet för invånarna och minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället.

Handlingsprogrammet beskriver de övergripande mål, strategier och viljeinriktningar som kommunen har i det alkohol-, narkotika-, doping- och tobaksförebyggande arbetet. Arbetet förutsätter en samverkan med övriga aktörer som är viktiga i det förebyggande arbetet till exempel landskapet, polismyndigheten, näringslivet samt föreningar och organisationer inom kommunen.

Vision för Hammarlands kommun

Hammarlands kommun ska vara ett samhälle fritt från missbruk och skador av alkohol, narkotika, doping och tobak.

Landskapsomfattande mål och styrande dokument

Som grund för handlingsprogrammets mål står befintliga lagar och såväl nationella som landskapets styrande dokument. Ålands handlingsprogram mot riskbruk och missbruk 2013-2016 är ett övergripande styrdokument. Kommunens handlingsprogram har sin etiska utgångspunkt i sociallagstiftningen och FN:s barnkonventions intentioner om barns och ungdomars grundläggande rätt till skydd och stöd. Finland och Åland har tillsammans med övriga medlemsländer i WHO:s Europaregion 1998, antagit en ny hälsopolitisk strategi. De nationella och landskapsomfattande

folkhälsomål, varav ett av målområdena talar om minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande. I det av landskapet antagna handlingsprogrammet anges som mål att förebygga alkoholskador genom förebyggande arbete för att främja folkhälsan och minska missbruk eftersom det går hand i hand med minskade medicinska, sociala och samhälleliga skadeverkningar.

Detta skall uppnås dels genom att förhindra att människor blir storkonsumenter dels genom attitydpåverkan av storkonsumenters dryckesbeteende. Särskild uppmärksamhet skall visas ungdomar och unga vuxna. Det långsiktiga förebyggande arbetet för att få ett samhälle fritt från narkotika, måste fortsätta oavbrutet.

Lokalt styrande dokument är Alkohol-, narkotika-, doping- och tobakpolicy för Hammarlands kommun. I policyn finns ett gemensamt program om grundläggande värden och mål för kommunens syn på alkohol, narkotika, doping och tobak. Målen som presenteras nedan är av övergripande karaktär.

Vilka är då de berörda?

Handlingsprogrammet är till för alla som bor, verkar i eller tillfälligt vistas i Hammarlands kommun. Barn, ungdom och föräldrar/vårdnadshavare är en viktig grupp för det förebyggande arbetet. Det gäller att främja en positiv utveckling för de unga i kommunen och att förhindra uppkomsten av problem. De strategier som berörs rör främst kommunal verksamhet, men visar också på vikten av att det finns en samverkan i det förebyggande arbetet och att kommunen som organisation, ensam inte kan nå framgång i arbetet. Det är därför nödvändigt att samverka med en rad viktiga samarbetspartners inom landskapet, polisen, närings- och arbetslivet, frivilligorganisationer m.m.

De övergripande målen för det alkohol-, tobaks-, och drogpolitiska arbetet i Hammarlands kommun skall vara:

Alkohol

- att den totala alkoholkonsumtionen ska minska
- att antalet skador till följd av alkoholkonsumtion ska minska
- att genomsnittsåldern för alkoholdebut ska höjas
- att ingen alkohol ska förekomma under graviditet, på arbetsplatser, i friluft- och motionssammanhang, i trafiken eller under uppväxtåren

Tobak

- att antalet ungdomar under 18 år som börjar röka och snusa ska minska
- att antalet vuxna med tobaksbruk ska minska
- att ingen ska behöva utsättas för tobaksrök i sin omgivning

Narkotika och andra droger

- att Hammarlands kommun skall vara fritt från narkotika och dopingpreparat

- att rekrytering till missbruk ska minska
- att antalet drogmissbrukare ska minska

Strategier i Hammarlands kommuns drogförebyggande arbete

De arbetsmetoder och strategier som ska utmärka arbetet på de olika preventionsnivåerna är:

- stärka det redan friska
- stödja hälsofrämjande och förebyggande arbete
- påverka utbud och tillgänglighet vad gäller vad gäller alkohol, tobak och andra droger
- påverka efterfrågan vad gäller alkohol, tobak och andra droger
- ha ett genusperspektiv vid bedömning av behov och erbjudande av hjälp
- identifiera riskgrupper
- samverkan och nätverksbyggande
- vetenskap och kunskapsbas

För ett långsiktigt, hållbart arbete krävs tydlighet vad gäller politiska beslut och styrning, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. Strategin ska vara vägledande för samtliga kommunala förvaltningar och verksamheter, samt utgöra en grund för ett gemensamt utvecklingsarbete. Tobaks-, alkohol- och narkotikafrågor är omfattande problemområden och måste sättas in i en större samhällelig helhet, vilket ställer krav på samsyn och samordning av tjänster, liksom på samverkan med andra myndigheter, organisationer, föreningar och företag. Såväl sociala perspektiv som kriminologiska och folkhälsoperspektiv måste vägas in.

Föreningar, frivilligorganisationer och andra samhällsaktörer involveras i den lokala processen.

Kommunens ledningsgrupp fungerar för att tillvarata och utnyttja vars och ens specifika resurser och kompetenser för att på detta sätt uppnå samverkansvinster. Handlingsprogrammet skall revideras vart fjärde år.

Långsiktigt genomförande

Verksamma förebyggande insatser mot droger kräver genomtänkt struktur och kontinuitet. Strategin måste genomföras inom fem olika områden som samtliga berör varandra.

Förebyggande arbete riktas till allmänheten innan det oönskade har inträffat.

- se till att varje skola har program för hälso- och livsstilsfrågor som innefattar kunskap om droger, inklusive handlingsplaner
- förstärka föräldraengagemanget
- stimulera ungdomsdeltagandet
- agera genom uppsökande verksamhet och riktade stödinsatser

- utveckla metoderna för att förebygga och motverka missbruk
- göra information och utbildning i hälso- och drogfrågor lättillgänglig

Åtgärder för att minska efterfrågan

- opinions- och informationsinsatser för attitydpåverkan
- alkohol- och drogförebyggande program i förenings- och arbetslivet
- stimulering av föreningslivet

Åtgärder för att begränsa tillgänglighet och utbud

- riktlinjer för serveringstillstånd och försäljning av tobak, mellanöl
- effektivt tillsynsarbete
- samverkan i kampen mot all illegal droghantering
- drogfria idrottsanläggningar och andra samlingslokaler i kommunens ägo när allmänheten ges fritt tillträde till dessa

Tidiga insatser och tidig upptäckt

- se till att alla skolor har beredskap för att tidigt upptäcka barn och ungdomar i riskzon samt att det finns en tydlig policy kring vilka regler som gäller när problem uppstår
- uppsökande arbete i miljöer där ungdomar samlas
- riktade tjänster för barn till föräldrar med missbruksproblem eller psykiskt funktionshinder
- rådgivande och behandlande tjänster riktat till ungdomar och unga vuxna med högriskkonsumtion av alkohol eller med sporadiskt missbruk av narkotika eller andra droger
- uppmärksamma personer med begynnande missbruksproblem, t.ex. genom att i samverkan med andra berörda myndigheter utveckla arbetet med personer som gripits för misstänkt rattonykterhet
- olika former av stöd till gravida kvinnor med ett riskbeteende i form av hög alkoholkonsumtion eller sporadiskt användande av narkotika
- tydlig personalpolitisk drogpolicy för kommunens nämnder ger möjligheter att upptäcka problem och erbjuda lämpliga tjänster

Vård och rehabilitering

- erbjuda personer med alkohol- och drogproblem möjligheter till lättillgänglig och kvalificerad vård, behandling och rehabilitering
- erbjuda individuellt anpassade tjänster
- erbjuda specialiserad missbruksvård
- erbjuda anhöriga stöd och rådgivning
- utveckla samarbetet med hälso- och sjukvården i frågor kring alkohol och narkotika. Speciellt angeläget när det föreligger samsjuklighet mellan missbruk/beroende och psykisk/somatisk diagnos
- bygga upp nätverk för att långsiktigt kunna stödja de mest utsatta och svårmotiverade
- stärka de frivilliga organisationernas arbete

- höja kompetensen för att möta behov av nya arbetsmodeller både inom det förebyggande arbetet och behandlings-/rehabiliteringsområdet

Uppföljning, utvärdering och praktisk forskning

Kontinuerlig uppföljning och utvärdering om vilka insatser som kan vara effektiva är angelägna både vad gäller förebyggande insatser samt vård och rehabilitering. Det är viktigt att resurserna används på ett så effektivt sätt som möjligt och att den enskilde kommuninvånaren erbjuds tjänster som har ett stöd i beprövad erfarenhet och evidensbaserade metoder. Därför är det ett gemensamt ansvar att genom utvärdering och kontinuerlig uppföljning rapportera till respektive nämnd eller styrelse. Detta arbete leds av kommunens ledningsgrupp. Utifrån den rådande drog- och behovssituationen samt de resurser som finns att tillgå inom respektive verksamhetsområde formulerar varje organisation sina mål, prioriteringar och strategier. Aktiviteter planeras och genomförs, varefter man reflekterar, värderar och reagerar.